

GIÁO DỤC NHẬN THỨC VỀ AN NINH PHI TRUYỀN THỐNG CHO SINH VIÊN TẠI TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH – ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN TRONG BỐI CẢNH HIỆN NAY

Nguyễn Xuân Hảo

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh, Đại học Thái Nguyên

Tóm tắt: Trong bối cảnh các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng và tác động sâu rộng đến đời sống chính trị, kinh tế, xã hội, việc nâng cao nhận thức của sinh viên về các vấn đề này có ý nghĩa quan trọng đối với sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Bài viết tập trung làm rõ cơ sở lý luận về an ninh phi truyền thống và vai trò của giáo dục nhận thức cho sinh viên trong bối cảnh hiện nay; đồng thời phân tích thực trạng công tác giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên. Trên cơ sở đó, bài viết chỉ ra một số vấn đề đặt ra trong quá trình giáo dục và đề xuất các định hướng nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên, góp phần bồi dưỡng ý thức trách nhiệm công dân và nâng cao năng lực thích ứng của thế hệ trẻ trước những thách thức an ninh trong tình hình mới.

Từ khóa: an ninh phi truyền thống; giáo dục quốc phòng và an ninh; nhận thức của sinh viên; Đại học Thái Nguyên.

EDUCATION ON NON-TRADITIONAL SECURITY AWARENESS FOR STUDENTS AT THE CENTER FOR NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION – THAI NGUYEN UNIVERSITY IN THE CURRENT CONTEXT

Abstract: In the context of increasing non-traditional security challenges and their profound impact on political, economic, and social life, raising students' awareness of these issues is crucial for national defense. This article focuses on clarifying the theoretical basis of non-traditional security and the role of awareness education for students in the current context; it also analyzes the current state of non-traditional security awareness education for students at the Center for National Defense and Security Education – Thai Nguyen University. Based on this, the article identifies some issues arising in the education process and proposes directions to improve the effectiveness of non-traditional security awareness education for students, contributing to fostering civic responsibility and enhancing the adaptability of the younger generation to security challenges in the new situation.

Keywords: non-traditional security; national defense and security education; student awareness; Thai Nguyen University.

Nhận bài: 09/01/2026

Phản biện: 02/03/2026

Duyệt đăng: 06/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư phát triển mạnh mẽ, môi trường an ninh thế giới và khu vực đang có nhiều biến động phức tạp. Bên cạnh các thách thức an ninh truyền thống như xung đột vũ trang, tranh chấp lãnh thổ, các vấn đề an ninh phi truyền thống ngày càng nổi lên và tác động sâu rộng đến đời sống chính trị, kinh tế, xã hội của mỗi quốc gia. Những thách thức như biến đổi khí hậu, dịch bệnh toàn cầu, tội phạm công nghệ cao, khủng bố, an ninh mạng, an ninh năng lượng, an ninh lương thực... đang đặt ra nhiều yêu cầu mới đối với sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc.

Đối với Việt Nam, việc nhận diện và chủ động ứng phó với các thách thức an ninh phi truyền thống đã trở thành nội dung quan trọng trong chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới. Trong đó, giáo dục nâng cao nhận thức cho thế hệ trẻ, đặc biệt là sinh viên, có ý nghĩa hết sức quan trọng, góp phần hình thành ý thức trách nhiệm công dân, năng lực thích ứng và tham gia giải quyết các vấn đề an ninh xã hội.

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên là cơ sở đào tạo, bồi dưỡng kiến thức quốc phòng và an ninh cho sinh viên của nhiều trường đại học, cao đẳng trong khu vực. Thông qua chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh, sinh viên được trang bị những kiến thức cơ bản về đường lối quốc phòng, an ninh của Đảng, pháp luật của Nhà nước, cũng như nhận thức về các vấn đề an ninh mới trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Tuy nhiên, trước sự phát triển nhanh chóng của các thách thức an ninh phi truyền thống, việc giáo dục nhận thức cho sinh viên vẫn cần tiếp tục được quan tâm, đổi mới và nâng cao hiệu quả.

Xuất phát từ yêu cầu đó, bài viết tập trung làm rõ cơ sở lý luận về giáo dục nhận thức an ninh phi truyền thống cho sinh viên; phân tích thực trạng tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên; từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục nhận thức trong thời gian tới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận và thực trạng giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên

An ninh phi truyền thống là khái niệm được sử dụng để chỉ những mối đe dọa đối với sự ổn định và phát triển của quốc gia, khu vực và thế giới nhưng không xuất phát trực tiếp từ xung đột quân sự giữa các quốc gia. Các thách thức này thường mang tính xuyên quốc gia, có phạm vi ảnh hưởng rộng và liên quan đến nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội như kinh tế, môi trường, y tế, công nghệ, năng lượng và thông tin.

Trong những năm gần đây, các vấn đề an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng cả về tính chất và mức độ tác động. Những hiện tượng như biến đổi khí hậu, thiên tai cực đoan, dịch bệnh toàn cầu, ô nhiễm môi trường, tội phạm mạng, khủng bố quốc tế, buôn bán người, di cư bất hợp pháp... đã và đang trở thành những thách thức lớn đối với nhiều quốc gia trên thế giới. Đặc điểm nổi bật của các thách thức này là tính liên ngành, tính xuyên quốc gia và khó kiểm soát, đòi hỏi sự phối hợp của nhiều lực lượng và nhiều quốc gia trong việc giải quyết.

Đối với Việt Nam, các vấn đề an ninh phi truyền thống không chỉ ảnh hưởng đến sự phát triển kinh tế, xã hội mà còn tác động trực tiếp đến ổn định chính trị và an ninh quốc gia. Vì vậy, việc nâng cao nhận thức của toàn xã hội, đặc biệt là thế hệ trẻ, về các thách thức an ninh phi truyền thống có ý nghĩa quan trọng trong việc xây dựng thế trận quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân vững mạnh.

Sinh viên là lực lượng trí thức trẻ, có vai trò quan trọng trong sự phát triển của đất nước trong tương lai. Đây là lực lượng có khả năng tiếp cận nhanh với tri thức mới, công nghệ mới và các nguồn thông tin đa dạng. Tuy nhiên, sinh viên cũng là đối tượng dễ chịu tác động từ những mặt trái của toàn cầu hóa và không gian mạng, như thông tin sai lệch, các hoạt động tội phạm công nghệ cao hay các vấn đề môi trường và dịch bệnh. Do đó, việc giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên không chỉ nhằm trang bị kiến thức mà còn góp phần hình thành thái độ, trách nhiệm xã hội và năng lực tham gia giải quyết các vấn đề chung của cộng đồng.

Trong hệ thống giáo dục đại học ở Việt Nam, môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh giữ vai

trò quan trọng trong việc trang bị cho sinh viên những kiến thức cơ bản về đường lối quốc phòng, an ninh của Đảng và pháp luật của Nhà nước. Thông qua chương trình học tập và rèn luyện, sinh viên được nâng cao nhận thức về nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, về vai trò của mỗi công dân trong việc giữ gìn ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội và phát triển bền vững đất nước.

Tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh - Đại học Thái Nguyên, công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong những năm qua đã đạt được nhiều kết quả tích cực. Trung tâm đã triển khai chương trình đào tạo theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, đồng thời tích cực đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm nâng cao chất lượng đào tạo. Trong quá trình giảng dạy, nhiều giảng viên đã chủ động lồng ghép các nội dung liên quan đến an ninh phi truyền thống vào bài giảng, giúp sinh viên bước đầu nhận diện được những thách thức an ninh mới trong bối cảnh toàn cầu hóa.

Bên cạnh hoạt động giảng dạy chính khóa, trung tâm còn tổ chức nhiều hoạt động ngoại khóa như sinh hoạt chuyên đề, tọa đàm, trao đổi học thuật nhằm nâng cao nhận thức của sinh viên về các vấn đề an ninh xã hội. Thông qua các hoạt động này, sinh viên có điều kiện tiếp cận với những vấn đề thực tiễn, mở rộng hiểu biết và nâng cao ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng và xã hội.

Tuy nhiên, trước yêu cầu của thực tiễn, công tác giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên tại trung tâm vẫn còn một số hạn chế nhất định. Nội dung giáo dục về an ninh phi truyền thống trong chương trình giảng dạy chưa thật sự hệ thống và chưa được cập nhật thường xuyên; phương pháp giảng dạy ở một số nội dung vẫn còn thiên về truyền đạt lý thuyết, chưa tạo được nhiều cơ hội để sinh viên tham gia thảo luận, phân tích và giải quyết các vấn đề thực tiễn. Bên cạnh đó, nhận thức của một bộ phận sinh viên về các vấn đề an ninh phi truyền thống vẫn còn chưa đầy đủ, chưa thấy hết mối liên hệ giữa những thách thức này với sự phát triển của đất nước và đời sống của mỗi cá nhân.

Những vấn đề trên đặt ra yêu cầu cần tiếp tục đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên trong thời gian tới.

2.2. Một số vấn đề đặt ra trong giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên

Trong bối cảnh các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng và có tác động sâu rộng đến đời sống xã hội, việc nâng cao nhận thức của sinh viên về các vấn đề này trở thành yêu cầu cấp thiết đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh. Tuy nhiên, từ thực tiễn giáo dục tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên hiện nay cho thấy, bên cạnh những kết quả tích cực đã đạt được, công tác giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên vẫn đặt ra một số vấn đề sau.

Trước hết, vấn đề nhận thức đầy đủ và toàn diện về an ninh phi truyền thống trong giáo dục quốc phòng và an ninh đang đặt ra yêu cầu cần tiếp tục được nghiên cứu và làm rõ hơn trong thực tiễn giáo dục hiện nay. Trong một thời gian dài, nội dung giáo dục quốc phòng và an ninh trong các cơ sở giáo dục đại học chủ yếu tập trung vào các vấn đề an ninh truyền thống như chiến tranh xâm lược, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, xây dựng lực lượng vũ trang và thế trận quốc phòng toàn dân. Tuy nhiên, trong bối cảnh môi trường an ninh thế giới và khu vực có nhiều biến động, các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng và có tác động sâu rộng đến nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội. Điều đó đòi hỏi trong quá trình giáo dục quốc phòng và an ninh cần có sự nhận thức đầy đủ hơn về vai trò và vị trí của các vấn đề an ninh phi truyền thống trong tổng thể nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Việc nâng cao nhận thức của sinh viên không chỉ dừng lại ở việc cung cấp thông tin hay giới thiệu khái niệm, mà cần giúp sinh viên hiểu rõ bản chất, đặc điểm và những tác động lâu dài của các thách thức an ninh phi truyền thống đối với sự ổn định chính trị, phát triển kinh tế – xã hội và an ninh quốc gia. Đây chính là cơ sở quan trọng để hình thành tư duy toàn diện về an ninh trong bối cảnh mới.

Thứ hai, vấn đề cập nhật và hoàn thiện nội dung giáo dục về an ninh phi truyền thống phù hợp với sự biến đổi nhanh chóng của môi trường an ninh hiện đại cũng đang đặt ra nhiều yêu cầu mới đối với công tác giảng dạy tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên. Các thách thức như an ninh mạng, tội phạm công nghệ cao, khủng bố quốc tế, biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, dịch bệnh toàn cầu

hay an ninh năng lượng đang ngày càng trở nên phức tạp và có tác động trực tiếp đến đời sống của mỗi quốc gia cũng như mỗi cá nhân trong xã hội. Trong khi đó, nội dung giáo dục về các vấn đề này trong chương trình giảng dạy đôi khi chưa được cập nhật thường xuyên hoặc chưa được hệ thống hóa một cách đầy đủ. Điều này dẫn đến việc sinh viên chưa có điều kiện tiếp cận một cách toàn diện với các thách thức an ninh mới đang nổi lên trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế. Vì vậy, yêu cầu đặt ra là cần tiếp tục nghiên cứu, bổ sung và hoàn thiện nội dung giáo dục nhằm bảo đảm tính cập nhật, tính thực tiễn và tính khoa học trong việc trang bị tri thức cho sinh viên.

Thứ ba, vấn đề đổi mới phương pháp giáo dục nhằm nâng cao hiệu quả tiếp nhận và phát huy vai trò chủ thể của sinh viên trong quá trình học tập cũng là một yêu cầu quan trọng đặt ra hiện nay. Trong thực tế, phương pháp giảng dạy trong giáo dục quốc phòng và an ninh ở một số nội dung vẫn còn thiên về truyền đạt kiến thức theo phương thức truyền thống, chủ yếu dựa vào việc giảng giải của giảng viên. Trong khi đó, sinh viên hiện nay là thế hệ trưởng thành trong môi trường công nghệ số, có khả năng tiếp cận thông tin nhanh và đa chiều, đồng thời có nhu cầu được tham gia tích cực vào quá trình học tập và trao đổi học thuật. Vì vậy, nếu phương pháp giảng dạy không được đổi mới phù hợp thì sẽ khó phát huy được tính tích cực, chủ động và sáng tạo của sinh viên trong việc tiếp nhận và xử lý thông tin. Điều này đặt ra yêu cầu cần tiếp tục nghiên cứu và vận dụng các phương pháp giáo dục hiện đại như thảo luận nhóm, phân tích tình huống, học tập dựa trên vấn đề thực tiễn, qua đó giúp sinh viên không chỉ hiểu về các vấn đề an ninh phi truyền thống mà còn có khả năng phân tích, đánh giá và nhận diện các nguy cơ trong đời sống thực tiễn.

Thứ tư, vấn đề gắn kết giữa giáo dục lý luận với thực tiễn đời sống xã hội trong quá trình giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cũng là một nội dung quan trọng cần được quan tâm. Các vấn đề an ninh phi truyền thống vốn gắn chặt với những biến động của đời sống kinh tế – xã hội và môi trường quốc tế. Những hiện tượng như biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, dịch bệnh toàn cầu, tội phạm công nghệ cao hay các vấn đề an ninh mạng đều đang diễn ra hằng ngày và có tác động trực tiếp đến đời sống của mỗi cá nhân trong xã hội. Tuy nhiên, nếu nội dung giáo dục chỉ dừng lại ở việc truyền đạt khái niệm hoặc những phân

tích mang tính lý thuyết chung chung thì sẽ khó tạo được sự quan tâm và nhận thức sâu sắc từ phía sinh viên. Do đó, yêu cầu đặt ra là cần tăng cường sự gắn kết giữa lý luận và thực tiễn, thông qua việc đưa các tình huống thực tiễn, các sự kiện thời sự và các vấn đề xã hội vào quá trình giảng dạy. Điều này không chỉ giúp sinh viên hiểu rõ hơn về tính chất và mức độ ảnh hưởng của các thách thức an ninh phi truyền thống mà còn góp phần nâng cao khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

Thứ năm, vấn đề hình thành và nâng cao ý thức trách nhiệm xã hội, trách nhiệm công dân của sinh viên trước các thách thức an ninh phi truyền thống đang trở thành một yêu cầu quan trọng đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh hiện nay. Trong bối cảnh xã hội thông tin và sự phát triển mạnh mẽ của không gian mạng, sinh viên không chỉ là đối tượng tiếp nhận tri thức mà còn là lực lượng có khả năng lan tỏa thông tin và ảnh hưởng đến nhận thức xã hội. Những hành vi như sử dụng mạng xã hội, tiếp nhận và chia sẻ thông tin, tham gia các hoạt động xã hội... đều có thể tác động đến môi trường an ninh xã hội theo những cách khác nhau. Vì vậy, giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống không chỉ dừng lại ở việc trang bị kiến thức mà còn phải góp phần hình thành thái độ đúng đắn, ý thức trách nhiệm và hành vi tích cực của sinh viên đối với các vấn đề chung của cộng đồng. Điều này có ý nghĩa quan trọng trong việc xây dựng thể hệ công dân có trách nhiệm, có khả năng thích ứng với những

biến động của môi trường an ninh hiện đại, đồng thời sẵn sàng tham gia vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh môi trường an ninh thế giới và khu vực có nhiều biến động phức tạp, các thách thức an ninh phi truyền thống ngày càng gia tăng và tác động sâu rộng đến đời sống xã hội. Vì vậy, việc giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành ý thức trách nhiệm công dân và nâng cao khả năng thích ứng của thế hệ trẻ trước những thách thức mới.

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên với vai trò là cơ sở đào tạo kiến thức quốc phòng và an ninh cho sinh viên đã và đang góp phần quan trọng trong việc nâng cao nhận thức của sinh viên về nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc và các vấn đề an ninh trong bối cảnh mới. Tuy nhiên, trước yêu cầu của thực tiễn, việc đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục là cần thiết nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục nhận thức về an ninh phi truyền thống cho sinh viên trong thời gian tới.

Thông qua việc triển khai đồng bộ các giải pháp nêu trên, công tác giáo dục quốc phòng và an ninh tại Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh – Đại học Thái Nguyên sẽ tiếp tục phát huy vai trò quan trọng trong việc bồi dưỡng nhận thức, trách nhiệm và năng lực của sinh viên đối với sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên đã cấp kinh phí hỗ trợ cho nghiên cứu này

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Giáo trình Giáo dục quốc phòng và an ninh dành cho sinh viên đại học, cao đẳng*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

Lênin, V.I. (1981), *Toàn tập*, tập 47, Nxb Tiến bộ, Mátxcova